

แรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา
วัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี

THE MOTIVATION TO PRACTICE VIPASSANA MEDITATION
OF BUDDHISTS IN WATPRADUB SING BURI PROVINCE

พระปณิธิ ตันติธนาธร¹
Phra Paniti Tantithanathorn

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “แรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี” มีจุดประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดผลระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ พุทธศาสนิกชนที่เข้าปฏิบัติธรรมวัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 95 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีอาชีพอื่นๆ มีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน มีประสบการณ์ปฏิบัติธรรมระหว่าง 5-10 ครั้ง แรงจูงใจโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า บุคคลเป็นที่สบาย อาหารเป็นที่สบาย อิริยาบถเป็นที่ ที่พักอาศัยสบาย และความต้องการทางสังคมและความรักอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการสร้างความประจักษ์ตน ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย และความต้องการได้รับเกียรติและภาคภูมิใจอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ สถานภาพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดประดับแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดประดับ โดยภาพรวม มีค่าเป็นลบ อยู่ในระดับต่ำที่สุด

คำสำคัญ : แรงจูงใจ, พุทธศาสนิกชน, วิปัสสนา

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาพุทธจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This thesis titled “The Motivation To practice Vipassana meditation of Buddhists in Wat Pradab Sing Buri Province” had three objectives namely: 1) to study level of motivation to practice Vipassana meditation of Buddhists in Wat Pradab Sing Buri Province, 2) to compare effect of personal factors on motivation to practice Vipassana meditation of Buddhist in Wat Pradab,sing buri province3) to study relationship between personal factors and motivation to practice Vipassana meditation of Buddhists in Wat Pradab Sing Buri Province. The method of this research is quantitative and this research is emphasized on studying psychological theories integrated with Buddhist principles. The Research tools is questionnaire created to measure the level of motivation to practice Vipassana meditation. The samples in this research were 95 Buddhists who participated Vipassana meditation course at Wat Pradab Sing Buri Province. The research result:- The most of participants were female, 51-60 years by age, unspecified occupations, and married, They are mostly, finished it undergraduate degree and had 5,000 baht per month as income, and their experiences of practice meditation are between 5 to 10 times. Generally, the motivation of them is in high level. On considering specific aspect, It found that comfortness of people, accommodation, foods, postures, and social need, and love is in high level, but self-actualization, need for safety and self-esteem is in moderate level. Personal factors namely, sex, age, occupation, marital status, educational level, monthly income, and experiences of Vipassana meditation practice have no effect on motivations to practice Vipassana meditation at significant level .05 Personal factors have negative relation between motivation to practice Vipassana Meditation, but no statistical significance.

Keywords : Motivation, Buddhist, Vipassana

1. บทนำ

การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในประเทศไทย ได้มีการเผยแผ่กันมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในสภาวะสังคมปัจจุบัน บุคคลประสบกับความทุกข์ความวุ่นวายสับสน ชีวิตถูกบีบคั้นด้วยความเร่งร้อน กระวนกระวาย หวั่นกลัว หวาดระแวง จากสิ่งแวดล้อมที่นับเนื่องมาจากความเจริญทางวัตถุ บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย คับข้องติดขัดภายในอยู่ตลอดเวลา ไม่อาจเบิกบานได้อย่างบริสุทธิ์ เป็นผลทำให้พุทธศาสนิกชนพยายามที่จะหนีภาวะบีบคั้นดังทั้งหลายที่มนุษย์เองเป็นผู้ก่อ โดยการหาหนทางแสวงหาทางพ้นทุกข์ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงค้นพบและวางหลักไว้ให้มนุษย์ปฏิบัติเพื่อสร้างสันติสุขให้เกิดแก่ตนเองและโลก โดยให้มนุษย์เลือกกระทำแต่ความดีละเว้นความชั่ว และทรงสอนหลักธรรมสำคัญ 2 ประการ คือ เรื่องทุกข์และการดับทุกข์ (พระมหาอูดม ปรกุกโม, 2555 : 3)

ประเทศไทยมีสำนักปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเกิดขึ้นมากมายหลายแห่ง ในระยะแรกๆ ของการตั้งสำนักปฏิบัติวิปัสสนาพบว่า มีพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นจำนวน

มาก และจำนวนผู้ที่มาปฏิบัติเริ่มลดน้อยลงเป็นลำดับ ผู้ที่มาปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในแต่ละสำนักมีประมาณ 60 – 80 คน การที่ผู้มาปฏิบัติธรรมลดน้อยลง มีเหตุปัจจัยอันเกี่ยวเนื่องเพื่อประกอบการตัดสินใจมีได้หลายประการ องค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการน้อมนำให้พุทธศาสนิกชนเข้ามาปฏิบัติธรรม ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ การได้รับทราบเรื่องราวบอกกล่าวจากบุคคลที่รู้จักแนะนำและชักชวน การรู้จักครูอาจารย์ผู้สอน ชื่อเสียงของวัด ด้านศรัทธาความเชื่อ และเรื่องของระยะเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น วัดระดับ ตำบลบางระจัน อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นสำนักปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาขนาดเล็กในต่างจังหวัด ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่มชนทั่วไปมากนัก วัดระดับได้รับการยกฐานะเป็นสำนักปฏิบัติธรรมแห่งที่ 16 ของจังหวัดสิงห์บุรี โดยมีพระครูสถิตธรรมมาลังการ เป็นเจ้าอาวาสและวิปัสสนาจารย์ เจ้าอาวาสท่านนี้เป็นนิสิตรุ่นแรกของหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม เมื่อท่านสำเร็จการศึกษาแล้วได้นำความรู้ หลักการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนามาเผยแผ่อบรมสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชนที่มาทำบุญและปฏิบัติธรรมที่วัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นภูมิสำเนาเดิมของท่านจนถึงปัจจุบัน (พระครูสถิตธรรมมาลังการ, 2559 : ก)

การปฏิบัติธรรมตามหลักสติปัฏฐาน 4 เป็นการปฏิบัติที่ทำให้บุคคลมีสติสัมปชัญญะ มีความระลึก รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา และสามารถกำหนดรู้ถึงสิ่งต่างๆ ได้ตามสภาพความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถนำไปแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ที่ระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการศึกษาวิจัยในประเทศที่สะท้อนให้เห็นมุมมองด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน จากการศึกษาของอาทิติย์ ตั้งใจทำ ในเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ภูมิสำเนา ประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม สุขภาพ ลักษณะในการปฏิบัติธรรม การศึกษาต่อธรรมะ ความถี่ในการเข้าปฏิบัติธรรม ณ วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจภายใน ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ความต้องการทางสังคมและความรัก ด้านความต้องการได้รับเกียรติภาคภูมิใจ ด้านความต้องการสร้างความประจักษ์ตน และแรงจูงใจภายนอก อันหมายถึง สบายๆ 7 ได้แก่ ด้านที่พักอาศัยเหมาะสม สงบ สะอาด ไม่พลุกพล่านจอแจ การเดินทางไปมาสะดวก เหมาะสมถนนหนทางเรียบร้อย ด้านบุคคลพูดคุยเหมาะสม สนทนาในเรื่องดีสร้างประโยชน์ให้ตนเอง มีผู้รู้ ครูบาอาจารย์ และกัลยาณมิตร ชี้นำชักนำไปในทางที่ถูกที่ควร อาหารเหมาะสม อากาศ สดชื่น ร่มรื่น ร่มเย็น อิริยาบถเป็นที่สบาย มีการจัดพื้นที่ให้เย็น นั่ง เดิน ได้อย่างสะดวกสบาย ในระหว่างการปฏิบัติธรรมซึ่งสอดคล้องกับกฎระเบียบในการขอจัดตั้งสถานปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ของมหาเถรสมาคม พ.ศ.2543 ที่เน้นหลักธรรมสบายๆ 7 และแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมเป็นหลัก (อาทิติย์ ตั้งใจทำ, 2554 : 10)

วัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี เป็นที่รู้จักกันในหมู่พุทธศาสนิกชนทั้งใกล้และไกล ทุกวันจะมีพุทธศาสนิกชนหลั่งไหลมาวัดระดับ เพื่อมาปฏิบัติธรรม ชดเชลาจิตตนเองให้ใสสว่างและเบิกบานกิจกรรมการปฏิบัติธรรมของวัดประกอบด้วย การสวดมนต์ การแผ่เมตตา และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ด้วยความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี ว่ามีแรงจูงใจในการเข้ามาปฏิบัติธรรมมากน้อยเพียงใด เพื่อให้วัดสามารถใช้นข้อมูลพื้นฐานในการรองรับพุทธศาสนิกชนเข้ามาปฏิบัติธรรมในวัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. 1 เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับจังหวัดสิงห์บุรี
2. 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชน ในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี
2. 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 3.1.1 การศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎกเถรวาทเป็นหลักเฉพาะขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา
- 3.1.2 ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539
- 3.1.3 ศึกษารวบรวมจากเอกสาร บทความ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ณ วัดระดับจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 95 คน

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1) **ตัวแปรต้น** หรือตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ตัวแปรด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับ

2) **ตัวแปรตาม** (Dependent Variables) คือ แรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ประกอบด้วย ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ด้านความต้องการทางสังคมและความรัก ด้านความต้องการได้รับเกียรติและภาคภูมิใจ ด้านความต้องการสร้างความประจักษ์ตน ด้านที่พักอาศัย ด้านอาหาร ด้านบุคคล และด้านอิริยาบถเป็นที่สบาย

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ในช่วงเวลา 8 ธันวาคม 2560 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2561

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการในการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัย

1) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

2) หาความเที่ยงตรง โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาเนื้อหาสาระ ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมโครงสร้างของเรื่องที่ศึกษา นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไปทุกข้อ

4.2 หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่พัฒนาสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับพุทธศาสนิกชนที่เข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา วัดช้อยสังฆาราม จังหวัดสิงห์บุรี ที่เป็นประชากรที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.937 นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หรือการหาค่าสถิติขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมแตกต่างกัน ใช้สถิติ Independent Samples t-test และ F-test (One-Way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายกลุ่ม กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่มจะวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD (Least Significant Difference) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับ ใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน Spearman rank correlation (ทวนทอง เขาวงกตพิงส์ และคณะ, 2551 : 229)

5. สรุปผลการวิจัย

พุทธศาสนิกชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มีอาชีพอื่นๆ มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และมีประสบการณ์ปฏิบัติธรรม 5- 10 ครั้ง

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลระดับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา

1) ผลระดับแรงจูงใจ ของพุทธศาสนิกชนในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ระดับแรงจูงใจภายในของพุทธศาสนิกชนโดยภาพรวม ($\bar{x} = 3.33$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าแรงจูงใจภายในโดยภาพรวม ($\bar{x} = 3.30$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความต้องการทางสังคมและความรัก ($\bar{x} = 3.30$) อยู่ในระดับมาก ด้านความต้องการสร้างความปลอดภัยตน ($\bar{x} = 3.44$) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ($\bar{x} = 3.32$) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความต้องการได้รับเกียรติและภาคภูมิใจ ($\bar{x} = 2.91$) อยู่ในระดับปานกลาง แรงจูงใจภายนอกโดยภาพรวม ($\bar{x} = 4.25$) อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคคลเป็นที่สบาย ($\bar{x} = 4.37$) อยู่ในระดับมาก ด้านอาหารเป็นที่สบาย ($\bar{x} = 4.29$) อยู่ในระดับมาก ด้านอิริยาบถเป็นที่สบาย ($\bar{x} = 4.17$) อยู่ในระดับมาก ด้านที่พักอาศัยสบาย ($\bar{x} = 4.16$) อยู่ในระดับมาก แรงจูงใจโดยภาพรวมค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x} = 3.79$) อยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยภาพรวมพบว่า ด้านบุคคลเป็นที่สบาย ($\bar{x} = 4.37$) อยู่ในระดับมาก ด้านอาหารเป็นที่สบาย ($\bar{x} = 4.29$) อยู่ในระดับมาก ด้านอิริยาบถเป็นที่สบาย ($\bar{x} = 4.17$) อยู่ในระดับมาก ด้านที่พักอาศัยสบาย ($\bar{x} = 4.16$) อยู่ในระดับมาก ด้านความต้องการทางสังคมและความรัก ($\bar{x} = 3.66$) อยู่ในระดับมาก ด้านความต้องการสร้างความปลอดภัยตน ($\bar{x} = 3.44$) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ($\bar{x} = 3.32$) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความต้องการได้รับเกียรติและภาคภูมิใจ ($\bar{x} = 2.91$) อยู่ในระดับปานกลาง

2) ผลเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี

พุทธศาสนิกชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย และด้านความต้องการสร้างภาพประจักษ์ตน พุทธศาสนิกชนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ด้านความต้องการทางสังคมและความรัก ด้านความต้องการได้รับเกียรติและภาคภูมิใจ ด้านความต้องการสร้างภาพประจักษ์ตน และแรงจูงใจโดยรวม

3) ผลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี

ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาวัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวม (r มีค่าเป็นลบ) อยู่ในระดับต่ำที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับแรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา

พบว่าพุทธศาสนิกชนที่มาปฏิบัติธรรมวัดระดับ จังหวัดสิงห์บุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า แรงจูงใจภายนอก ซึ่งประกอบด้วย ด้านบุคคลเป็นที่สบายอยู่ในระดับมาก ด้านอาหารเป็นที่สบาย อยู่ในระดับมาก ด้านอิริยาบถเป็นที่สบาย อยู่ในระดับมาก และด้านที่พักอาศัยสบาย อยู่ในระดับมาก ในขณะที่แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ด้านความต้องการทางสังคมและความรัก ด้านความต้องการสร้างภาพประจักษ์ตน ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย และด้านความต้องการได้รับเกียรติและภาคภูมิใจ อยู่ในระดับปานกลาง จึงส่งผลให้แรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ปัจจัยภายนอกเป็นความพร้อมของปัจจัยเพื่อความสะดวกสบายทางกายภาพ ของผู้มาปฏิบัติธรรมที่ดำเนินการโดยวัด อันเป็นปัจจัยเกื้อกูล สนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนา ให้พุทธศาสนิกชนมาปฏิบัติธรรม เกิดความ สงบ วิเวก สมาธิตั้งมั่นได้โดยง่าย สำหรับแรงจูงใจภายในเกิดจากรู้สึกนึกคิดของผู้มาปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ ศรัทธา ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ประสบการณ์ในชีวิตประจำวันจริงที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรม จึงส่งผลให้เกิดความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (อาทิตย์ ตั้งใจทำ, 2553 : ก) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนกรณีศึกษาวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า พุทธศาสนิกชนที่เข้าวัดอัมพวัน มีปัจจัยความต้องการเข้าวัดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (พระมหาสมพร สมส่วโร, 2555 : ก) ซึ่งศึกษาเรื่อง ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ของอุบาสก/อุบาสิกา วัดเพชรสมุทรวรวิหาร จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า มีแรงจูงใจต่อกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรม

พบว่าพุทธศาสนิกชนวัดระดับมี อายุ สถานภาพ รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อภิปรายได้ว่า พุทธศาสนิกชนที่มาปฏิบัติธรรมไม่ว่าอายุจะแตกต่างกันอย่างไร ต่างก็มีความต้องการในปัจจัยพื้นฐานทั้งด้านกายภาพและจิตภาพใกล้เคียงกัน และการบรรลุนิพพานก็ไม่จำกัดอายุ ยกตัวอย่าง เช่น นางวิสาขาได้บรรลุโสดาบันตั้งแต่อายุ 7 ขวบ เป็นต้น แต่ไม่สอดคล้องกับ (พระนุกูล อภิพลโณ, 2555 : ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการรับรู้เรื่องสติปัญญา 4 ของโยคีผู้เข้าร่วมโครงการวิปัสสนาภาวนา ณ ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย

ไทย พ.ศ.2555” ผลการวิจัยพบว่า มีการรับรู้เรื่องสติปัญญา 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อศึกษาการเปรียบเทียบการรับรู้เรื่องสติปัญญา 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อาชีพ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ปฏิบัติธรรม และประสบการณ์ปฏิบัติธรรม ณ ยุพพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ที่ต่างกัน มีการรับรู้เรื่องสติปัญญา 4 ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05.

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา

พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ การศึกษารายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ปฏิบัติธรรม มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาทั้งรายด้านโดยภาพรวม อยู่ในระดับต่ำที่สุด และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งไม่สอดคล้องกับ (พระมหาสมชาย ปิยะโร, 2555 : ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของพฤติกรรมจากการปฏิบัติสมาธิกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองในพระราชูปถัมภ์ฯ” พบว่านักเรียนหญิงมีพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับที่สูงกว่านักเรียนชายและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านคุณธรรม/จริยธรรม ($t = 2.16$) ด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ($t = 2.65$) ด้านวิถีชีวิตแบบพุทธ ($t = 1.98$) และด้านการพัฒนาจิตด้านสมาธิภาวนา ($t = 1.76$) ตามลำดับ ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมจากการปฏิบัติสมาธิภาวนากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.423, 0.238, 0.425 และ 0.346 ตามลำดับ พฤติกรรมจากการปฏิบัติสมาธิภาวนามีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรง และมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถพยากรณ์ผลการเรียนได้ร้อยละ 28.80

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ในยุคประเทศไทย 4.0 ควรใช้แนวทางของสื่อเทคโนโลยีในการประกาศ ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติธรรมบนสื่อออนไลน์
- 2) ควรแสวงหาผู้ทรงคุณวุฒิหรือพระอาจารย์วิทยากรเพื่อมาให้แนวปฏิบัติที่หลากหลายให้กับผู้มาปฏิบัติวิปัสสนาที่วัด
- 3) ควรจัดคอร์สการอบรมให้กลุ่มนักเรียนนักศึกษาให้มาปฏิบัติธรรมเป็นหมู่คณะและจัดทำใบประกาศนียบัตรมอบให้เมื่อปฏิบัติธรรมครบโครงการ

7.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเรื่องปฏิบัติทาของพระครูสถิตธรรมมาลังการ วัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี
- 2) ควรศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมวัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี
- 3) ควรศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้เข้าปฏิบัติธรรมกรณีศึกษาวัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี

บรรณานุกรม

- พระนุกูล อภิบาลโณ (สังประดิษฐ์). 2555.ศึกษาการรับรู้เรื่องสติปัญญา 4 ของโยคีผู้เข้าร่วมโครงการวิปัสสนาภาวนา ณ ยูวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภัททันตะ อาสภมหาเถระ อัครมหากัมมัญฐานาจริยะ. 2554. *วิปัสสนาที่ปณีฎีกา ฉบับพิมพ์รวมเล่มใน 100 ปี อัครมหากัมมัญฐานาจริยะ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์ริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน.
- พระมหาสมพร สมส่วโร (สามิลา). 2555. แรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาของอุบาสกอุบาสิกา ณ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. *พระไตรปิฎกภาษาไทย*. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2541. *พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล*. ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมชัย วงษ์คณะ และทวนทอง เขาวงกิตพิงศ์. 2551. *เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- อาทิตย์ ตั้งใจทำ. 2553. แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน : กรณีศึกษาวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. การบริหารการพัฒนาสังคม.คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.